כל *שבא בחמין מלפני השבת שורין אותו בחמין בשבת, וכל שלא בא בחמין מלפני השבת מדיחין אותו בחמין בשבת חוץ מן המליח ישן וקוליים האיספנין שהדחתן זו היא גמר מלאכתן ש"מ: ולא יפקיענה בסודרין: והא דתנן *נותנין תבשיל לתוך הבור בשביל שיהא שמור, ואת המים היפים ברעים בשביל שיצננו, ואת הצונן בחמה בשביל שיחמו לימא רבי יוסי היא ולא רבנן? אמר רב נחמן בחמה דכ"ע לא פליגי דשרי, בתולדות האור כ"ע לא פליגי דאסיר, כי פליגי בתולדות החמה: מר סבר גזרינן תולדות החמה אטו תולדות האור ומר סבר לא גזרינן: ולא יטמיננה בחול: וליפלוג נמי ר' יוסי בהא? רבה אמר גזרה שמא יטמין ברמץ רב יוסף אמר מפני שמזיז עפר ממקומו, מאי בינייהו? איכא בינייהו עפר תיחוח. מיתיבי רשב"ג אומר מגלגלין ביצה על גבי גג רותח ואין מגלגלין ביצה על גבי סיד רותח בשלמא למאן דאמר גזרה שמא יטמין ברמץ ליכא למיגזר אלא למאן דאמר מפני שמזיז עפר ממקומו ליגזר? סתם גג לית ביה עפר ת"ש *מעשה שעשו אנשי טבריא והביאו סילון של צונן לתוך אמה של חמין וכו' בשלמא למאן דאמר גזרה שמא יטמין ברמץ היינו דדמיא להטמנה אלא למאן דאמר מפני שמזיז עפר ממקומו מאי איכא למימר? מי סברת מעשה טבריא אסיפא קאי ארישא קאי: לא יפקיענה בסודרין ור' יוסי מתיר והכי קאמרי ליה רבנן לר' יוסי הא מעשה דאנשי טבריא דתולדות חמה הוא ואסרי להו רבנן, אמר להו: ההוא תולדות אור הוא *דחלפי אפיתחא דגיהנם, אמר רב חסדא

ממעשה

גמ' כל שבא בחמין · כל מלוח שבא בחמין מע"ש מודחין ושורין אותו בחמין בשבת ואין בו משום תיקון שהרי נתקן כבר : **מדיחין** · שאין זה גמר מלאכתו אבל לא שורין : **חוץ מדג מלוח ישן או קוליים האיספנין** · דג שקורין טוניג"א : **שהדחתו זהו גמר מלאכתו** · מדקרי ליה גמר מלאכתו ש"מ זהו בישולו וחייב : **והא דתנן** · בפרק חבית טמנין כו' : [illegible] : **בחמה** · בשמש : **דשרי** · דאין דרך בישולו בכך וחמה באור לא מיחלפא דליגזר הא אטו הא : **בתולדות האור** · כגון אם הוחם הסודר הזה באור מתחילה : **דאסיר** · דהוי בישול : **תולדות חמה** · שהוחם הסודר בחמה : **אטו תולדות האור** · דמאן דחזי סבר דתולדות האור נינהו: **שמא יטמין ברמץ** · דמאן דחזי סבר מכדי האי לבשולי והאי לבשולי ותרוייהו דרך הטמנה מה לי רמץ מה לי חול ומשום הכי מודה ר' יוסי : **שמא יזיז עפר** · שמא לא יהא שם חול עקור לכל הצורך ואתי לאזוזי עפר הדבוק והוי חופר *גומא : **עפר תיחוח** · כלומר תיחוח בשמק דליכא למיחש למיזז : **גג רותח** · שרתחו חמה : **ואין מגלגלין בסיד רותח** · דהוא תולדות האור : **ליכא למיגזר** · בגג רותח דהא לא מטמין ליה : **אלא** · לשמא יזיז עפר ויכסנו בו ליגזר : **לתוך אמה של חמין** · וחמי טבריא לאו תולדות האור נינהו ואפ"ה אסרו להו ומודה בהא ר' יוסי : **דדמיא להטמנה** · שמטמין מים במים : **מי סברת מעשה** · (א) **אסיפא קאי** · לסייעתא דחול ואבק ולאורויי דתולדות חמה כי האי גוונא אסירי לדברי הכל : **ארישא קאי** · אפלוגתא, ורבנן הוא דאמרי לה, אבל לר' יוסי כה"ג לא מיתסר אלא משום דהני תולדות האור נינהו : **והא מעשה** · דחמי טבריא דתולדות חמה נינהו ודמי לאפקעתא דסודרין דליכא למגזר לשמא יזיז ואסרי להו :

בטלה

להטמין מבעוד יום בדבר המוסיף הבל גזירה שמא יטמין ברמץ *ושמא יחתה ולר"י נראה דמה שהיו מתערבין צונן בחמין לא הוה דמי להטמנה וליכא למילף מינה דליכא למימר דאסרי להו מפני שמבשל המים צונן ונראה לר"ת דסילון לא היה מתערב בחמין כי היה מוקף מחיצות מכל צד והיו מתחממין המים צוננים שבסילון מחמת חמי טבריא ולא היו רוחצות בחמי טבריא עצמן לפי שריחן רע והשתא דמיא להטמנה שמים צוננין היו נטמנין בתוך החמין להתחמם :

כל שבא בחמין מלפני השבת · פירוש שנתבשל לגמרי כדמפרש לקמן בפרק חבית (דף קמה:) כגון תרנגולת דרבי אבא שורין אותו בחמין אפילו בכלי ראשון וכל שלא בא כו' מדיחין אותו לפירוש רשב"א דמפרש דעירוי ככלי שני אתי שפיר הכא דאין שורין אותו בכלי ראשון אבל מדיחין אותו מכלי ראשון דרך עירוי אבל לפר"ת דמפרש דעירוי הוי ככלי ראשון ע"כ מדיחין אותו מכלי שני קאמר וא"כ מאי איריא מדיחין אפילו שורין נמי ואומר ר"י דאפילו בכלי שני אין שורין דהאיל והמים חמין מיחזי כמבשל ואע"ג דתנן לקמן (דף מב:) אבל נותן לתוך הקערה או לתוך התמחוי היינו דוקא תבלין שהן עשויין למתק את הקדירה ולא מיחזי כמבשל א"נ היה שורין אותו כיון דאיירי בכלי שני והא דנקט מדיחין לאשמעינן דאפילו הדחה היא גמר מלאכה במליח הישן וקוליים האיספנין :

שמא יטמין ברמץ · אבל הפקעת סודרין לא גזרו אטו שמא יטמין ברמץ דסודרין לא דמו לרמץ ואטו סודרין שנתחממו באור לא בעי ר' יוסי למיגזר דאין דרך לחממן כל כך שלא יהיו נשרפין :

מפני שמזיז עפר ממקומו · פי' בקונטרס מתוך שלא יהיה בו חול עקור כל הצורך לכסות אתי לאזוזי עפר הדבוק והוי חופר גומא וקשה לריב"א דהא ליכא איסורא דאורייתא בחופר גומא ואינו צריך אלא לעפרה לרבי שמעון דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה וצריך לומר לפי פירוש הקונטרס גזירה שמא יחפור הגומא לטמון הביצה בתוכה *ור"ת הקשה לפירוש הקונטרס דמאי דמשני בסמוך סתם גג לית ביה עפר אדרבה הא סתם גג יש בו מעזיבה וכיון דגזרינן שמא יחפור לגזור שמא יחפור במעזיבה ויכסה ועוד שמצא בספרים ישנים מפני שמזיז עפר ממקומו ולפירוש הקונטרס צריך לגרוס שמא יזיז ומפרש ר"ת שמזיז עפר שהוא מוקצה ממקומו כשתוחב הביצה בתוך העפר וסבר רב יוסף דטלטול מן הצד שמיה טלטול ואיכא בינייהו עפר תיחוח היינו שהוא תיחוח כל כך כשמניח הביצה מידו ליפול נטמנת מעצמה בתוך העפר ואינו מזיז עפר ממקומו בידים והשתא אתי שפיר דסתם גג לית ביה עפר כל כך שיוכל להטמין בתוכו דלחפירת מעזיבה לא חיישינן ולפירוש זה הוה מצי למימר איכא בינייהו עפר מוכן ובלאו הכי איכא בינייהו טובא כגון גג דאית ביה עפר שמא יטמין ליכא למימר ושמא יזיז איכא וכגון מעשה דאנשי טבריא דשייך יטמין ולא שייך יזיז אבל קשה לרשב"א דקאמר בסמוך אלא למ"ד שמא יזיז עפר ליגזור ולהאי פירוש לא שייך למימר ליגזור אלא הוה ליה למימר ליתסר ויש ליישב דמשום דכל איסורי דרבנן הם גזירה אטו דאורייתא נקט האי לישנא ועוד פירש רבינו תם בספר הישר שמזיז עפר ממקומו והוי חופר שהוא תולדה דחורש אפילו בעפר תיחוח כגון חול ואבק דרכים כדמוכח בביצה (דף ח: ושם) דקאמר והא קעביד כתישה בעפר תיחוח והא קעביד גומא אלמא בעפר תיחוח שייך נמי גומא והא דקאמר הכא איכא בינייהו עפר תיחוח היינו כל כך תיחוח כשמניח ביצה עליו נשקעת מאליה דבההיא ודאי לא שייך חורש וקשה לפי' דאמאי פליג רבה אדרב יוסף ולא חייש נמה שמזיז עפר מדקאמר אלא למאן דאמר שמזיז כו' משמע דלרבה ניחא ויש לומר דרבה סבר דלא שייך גומא אלא כשנוטל בידו מן העפר ונשאר מקום מן הגומא אבל בנעיצת ביצה לא שייכא גומא לפי שאינה ניכרת :

איכא בינייהו עפר תיחוח · פירש בקונטרס דבעפר תיחוח לא שייכא גומא והא דמשמע בביצה (שם) דבעפר תיחוח נמי שייך גומא צריך לומר לפי' דהתם איירי שיש מעט עפר תיחוח וסביבו קרקע קשה דכשמסיר עפר תיחוח תשאר הגומא קיימת אבל הכא כשיש עפר תיחוח הרבה כשעושה גומא אינה מתקיימת כי דופני הגומא יפלו ולא יוכלו להתקיים לפי שאין הקרקע קשה :

ואין מגלגלין ביצה על גבי סיד רותח · קשה אדמפליג בין תולדות חמה לתולדות האור לפלוג בתולדות חמה גופייהו בין גג רותח לחול ואבק דרכים וגג דאית ביה עפר ולמ"ד דשמא יטמין ברמץ אתי שפיר דמפליג בין גג רותח לסיד רותח שלא כדרך הטמנה אבל בתולדות חמה גופייהו לא מצי למיפלג אלא בין דרך הטמנה לשלא כדרך הטמנה דבחול נמי אם אינו מטמיט בו אלא מגלגלו על גביו שרי :

אלא למ"ד שמא יזיז וכו' · וא"ת לרב יוסף אטו מי לית ליה גזירה שמא יטמין ברמץ והא מהאי טעמא אסרינן להטמין בדבר המוסיף הבל ויש לומר דמבעוד יום איכא למיגזר שמא יטמין ברמץ ושמא יחתה אבל הכא לא שייך למיגזר דאטו אי שרינן לבשל בחמי חמה ניחוש דילמא אתי לבשל בחמי אור בשבת וא"ת הא אסרינן מתחילה להטמין אף כשאין מוסיף הבל גזירה שמא ירתיח ויש לומר דהני מילי בדבר המבושל איכא למיחש שמא ירתיח אבל בישול גמור כי הכא לא טעו אינשי אטו תולדות חמה :

ממעשה

עין משפט נר מצוה

וכיו"ש נמי אסרי שמא יחתה דלף בירש אסור לתתות לצורך רחיצה [ת"י]

יג א ב מיי' פ"ט מהל' שבת הלכה ג ופכ"ב הלכה ט סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן ש"ח סעיף ג :

רבינו חננאל

גלגל מאי · אמר רב יוסף גלגל חייב חטאת כענין מליח ישן וקולים האיספנין שהדחתן היא גמר מלאכתן : ולא יפקיענה בסודרין · ור' יוסי מתיר · ואוקמה רב נחמן [בחמה כ"ע לא פליגי דשרי] בתולדות האור כולי עלמא לא פליגי [דאסור] כי פליגי בתולדות חמה ת"ק סבר גזרינן תולדות חמה אטו תולדות אור · ור' יוסי סבר לא גזרינן ואסרו ליה רבנן לרבי יוסי והא מעשה שעשו אנשי טבריא תולדות חמה הוא ואסרו להו רבנן לאנשי טבריא [אע"ג דדחי ר' יוסי ואמר תולדות אור הן]

מסורת הש"ס

לקמן קמה:

שם קמו:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מי סברת מעשה טבריא אסיפא :

גליון הש"ס

גמרא דחלפי אפיתחא דגיהנם · עיין חולין דף ח ע"א תוס' ד"ה בחמי טבריא :

ואין נראה כ"כ קושיא דלא חיישינן שמא יחפור במעזיבה אלא בחול דוקא חיישינן ובשאין לו כל צורך והסר לו מעט [ת"י]

נושא

חימום על ידי החמה, תולדות החמה, תולדות האור

מבנה

ג' מקורות חום

נושא

איסור (גם לר' יוסי) הטמנת ביצה בחול שהוחם בשמש כדי לצלותו

למה ר' יוסי אוסר:

1- רבה: גזירה שמא יטמין ברמץ

2- ר' יוסף: מפני שמזיז עפר ממקומו

מבנה

קושיות ממקורות על ר' יוסף

*לטמון הביצה בתוכה (גז) פ' תוס' ד"ה מפני

*סוף למעשה דאנשי טבריא מובא בסמוך לאיסור הטמנה בחול ובאבק דרכים שבגג ר' יוסי אוסר

*ואסרי להו רבנן [illegible] ר' יוסי [illegible] לסודרין

*ר"ת [illegible] עפר [illegible]